

Boommarters veroveren de Hollandse duinen

ANTJE EHRENBURG

De boommarter is een intrigerend zoogdier dat de laatste jaren bezig is met een opmars in de Hollandse duinstreek. Steeds meer waarnemingen duiden daarop. Dankzij cameravallen komen we nu steeds meer te weten over dit schuwe nachtdier.

Boommarters leven in beboste streken. Ze vinden nestgelegenheid in holtes van bomen. Eekhoorns, muizen, vogels, insecten en bessen vormen hun voedsel. Het zijn behendige klimmers en je kunt ze zowel hoog in de bomen als op de grond aantreffen. Boommarters zijn niet makkelijk waar te nemen. Ze zijn weliswaar vrij opvallend, met een kortharig lijf van ongeveer 40 centimeter, een lange bruine staart en een opvallende roomwitte bief. Maar doordat ze vooral in de schemering en 's nachts actief zijn, krijg je ze niet gauw te zien.

Eén 19de eeuwse boommarter

Er is weinig bekend over het voorkomen van boommarters in de duinen in vroeger tijd. Er is één vermelding gevonden. In een Kennemerlands jachtkasboek over de periode 1863 - 1891 wordt een in 1868 geschoten exemplaar genoemd (de inleverpremie was een gulden!). We weten dus dat de boommarter in de 19de eeuw in Zuid-Kennemerland voorkwam (de soortenkennis van de jachtopzieners was goed), maar niet hoeveel, waar en wanneer precies. Omdat het in 28 jaar bij één melding bleef, is het duidelijk dat de boommarter hier behoorlijk zeldzaam was.

Uit de 20ste eeuw is zelfs geen enkele waarneming bekend uit de duinstreek, ondanks de ijver van jachtopzieners en natuuronderzoekers. We gaan er daarom vanuit dat de boommarter in die periode hier niet voorkwam.

In Zuid-Kennemerland

De komst van de boommarter naar de duinen is van recente datum. Eind jaren tachtig duidden twee doodgereden exemplaren (in het westelijk havengebied van Amsterdam en bij Beverwijk) al op een - gestrande - poging van de boommarter om de duinen te bereiken. De eerste vermoedens over voorkomen in Zuid-Kennemerland dateren uit begin jaren negentig. In de bast van een beuk stonden krassen die duidden op een klimmende boommarter. Spectaculair was de eerste zichtwaarneming in 2003, toen uilenonderzoekers Fred en Henk-Jan Koning in de Amsterdamse Waterleidingduinen bij inspectie van een uilenkast bovenin een grove den een boommarter zagen. Later troffen Fred en Henk-Jan diverse doodgebeten jongen van bosuil en havik aan, iets wat alleen een boommarter gedaan kon hebben. De top van de voedselketen werd nu dus ingenomen door de boommarter.

Daarna werden vaker - maar nog steeds zelden - zichtwaarnemingen van boommarters gedaan in Zuid-Kennemerland, met name in de beboste binnenduinenrand, maar ook in bosjes richting zee.

Boommarters leven bij voorkeur in bosrijke omgeving, waar ze qua klimvaardigheid en snelheid eekhoorns evenaren. Vooral vogels staan op de menulijst, maar het zijn alleseters: naast eekhoorns, konijnen en muizen eten boommarters ook honing, bessen en paddenstoelen.
Foto: Mike Melis.

Onstuitbare verspreidingsdrang

In 2009 werd de eerste boommarter gezien in de duinen boven het Noordzeekanaal. Ook in de duinen bij Wassenaar en Noordwijk is hij inmiddels waargenomen. Het is bijna onvoorstelbaar dat het hem in het drukke Nederland gelukt is daar te komen. Blijkbaar heeft hij een flinke verspreidingsdrang. Onderzoek aan verkeersslachtoffers onder de boommarters bewijst dit ook. Met enige regelmaat worden er helaas doodgereden boommarters gevonden, zoals op de N206 bij De Zilk en op de Zeeweg bij Bloemendaal. Uit DNA-onderzoek bleek dat zij afstammen van boommarters die uit Midden- en Oost-Nederland naar de duinstreek zijn gemitgreerd.

Boommarters van eigen bodem

De verschillende waarnemingen in Kennemerland wierpen een volgende vraag op: plant de boommarter zich ook voort in deze regio? In de zomer van 2009 plaatsten Bart Noort en Gerben Achterkamp van de Zoogdierwerkgroep Zuid-Holland op de grens van Noord- en Zuid-Holland een camera vlak buiten de Amsterdamse Waterleidingduinen en hadden binnen een week beet: er stonden jonge boommarters op film! Het was het meest aannemelijk dat deze voortplanting in de aangelegen Waterleidingduinen had plaatsgevonden. Voorjaar 2010 hoorde Henk-Jan Koning gepiep komen uit een holle boom in een ander deel van dit duingebied en zag hij dat het een boommarternest was. Voortplanting was toen dus echt aangetoond.

Betrapt met cameravallen

Maar onze nieuwsgierigheid was nog steeds groot: waren er nog meer boommarters in de Amsterdamse Waterleidingduinen? Daarom plaatsten Bart, Gerben en Henk-Jan in de zomer van 2010 op drie plaatsen cameravallen. Dit leverde diverse filmbeelden van boommarters op. Ook vond Bart in mei 2011 een nieuwe bewoonde nestboom. Inspectie met een kleine boomcamera wees op vier jongen.

De vraag hoe het met de boommarter was gesteld breidde zich verder over de regio uit. Dit voorjaar startte een groep vrijwilligers, onder leiding van Landschap Noord-Holland, om met behulp van cameravallen het voorkomen van de boommarter in diverse duingebieden in Zuid-Kennemerland nog beter in beeld te brengen. De eerste resultaten van dit onderzoek worden binnenkort verwacht. Het ouder worden van de vegetatie in de duinen lijkt de opmars van de boommarter te faciliteren. Waren de duinen vroeger kaal en open, tegenwoordig is het er zeer beschut en bosrijk met veel oude populieren. Gecombineerd met zijn goede migratievermogen verklaart dit het huidige succes van de boommarter in de Hollandse duinstreek: een prachtige aanwinst voor de natuur in de drukke Randstad!

ANTJE EHRENBURG IS ZELFSTANDIG ECOLOOG, EN TOT MEI 2011 WERKZAAM ALS ECOLOOG BIJ WATERNET.

Met dank aan alle vrijwilligers die hun boommarterwaarnemingen hebben doorgegeven, aan Hans Vader (Historische Werkgroep AWD) voor de oude jachtgegevens, en aan Bart Noort en Gerben Achterkamp voor hun camera-onderzoek.

De boommarter is niet de enige marterachtige die in Nederland leeft. Verschillen met de vrij sterk op de boommarter lijkende steenmarter zijn bijvoorbeeld de roomgele keelvlak, bij de steenmarter wit, en de langere en bredere oren. Ook staat de boommarter iets hoger op de poten.
Foto: Mike Melis.

